

Регіональна політика і територіальний розвиток

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-1-1>

УДК 336.764.1:352/354:005

JEL R50, H70, O18

Г. В. Возняк

Підприємницькі активи територіальних громад: теоретико-концептуальні аспекти управління

Розкрито сутність підприємницьких активів територіальної громади, визначено їхні характеристики та місце у структурі активів територіальної громади. Обґрунтовано доцільність ідентифікувати підприємницькі активи за певною класифікаційною ознакою (за формою функціонування, за характером володіння, за впливом на розвиток, за видами діяльності, за типом участі в господарському процесі). Запропоновано та охарактеризовано візію управління підприємницькими активами територіальних громад, яка передбачає поєднання процесів планування, аналізування (динаміки формування та використання активів), мотивації (для керівників і менеджерів) та контролю; вибір моделі управління (зростання, реструктуризації, стабілізації та виживання); чітке визначення завдань, принципів і мети управління. Наголошено на потребі у скороченні тривалості операційного циклу та прискоренні оборотності запасів і готової продукції, оптимізації структури основних засобів, модернізації застарілого устаткування, запровадженні нових технологій чи освоєнні нових потужностей тощо як першорядних детермінант ефективної політики управління підприємницькими активами територіальних громад.

Ключові слова: активи, підприємницькі активи, територіальна громада, розвиток, управління активами.

Постановка проблеми. В Україні триває другий етап реформи децентралізації, яка визнана однією з найуспішніших як вітчизняними, так і європейськими експертами. Серед основних завдань цього етапу, визначених урядом: передання повноважень виконавчої влади органам місцевого самоврядування та розмежування їх між рівнями за принципом субсидіарності, а також створення достатньої ресурсної бази для здійснення повноважень органами місцевого самоврядування. Відомо, що підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування – це, з одного боку, можливість незалежно приймати рішення в інтересах громади, з другого – це право (гарантоване Конституцією України) органів місцевого самоврядування розпоряджатися власними ресурсами та майном комунальної власності під власну відповідальність.

Беззаперечним є і той факт, що спроможність місцевого самоврядування, а отже, і сталий поступ територіальних громад залежить від матеріально-економічних можливостей, суттєву роль серед яких відіграють підприємницькі активи. Це і не дивно, адже підприємницькі активи сьогодні слугують не лише джерелом зростання надходжень до місцевих бюджетів, але й інструментом зменшення міграційних потоків працездатного населення, а відтак і засобом покращення якості життя мешканців громад. Також ні для кого не є секретом, що малий і середній бізнес (а він є домінантним у більшості громад) – це запорука стабільності економіки, рушій місцевого економічного розвитку. Забезпечення належних умов для розвитку місцевого бізнесу є передумовою зростання економічного потенціалу громади, розбудови місцевої інфраструктури тощо. У цьому сенсі питання зростання вартості активів (капіталізації) та підвищення ефективності управління підприємницькими активами територіальних громад як запоруки

© Г. В. Возняк, 2022.

їхнього збалансованого розвитку, забезпечення соціальної та економічної міцності є актуальним напрямом сучасних досліджень.

Аналіз останніх досліджень. Окреслена тематика через її значущість довгий час перебуває у фокусі наукових досліджень представників економічної та фінансової науки. Зокрема, істотний внесок у дослідження сталого розвитку громад через ефективне управління їхніми активами зроблено зарубіжними вченими Д. Макнайтом і Д. Крецманом [1]. Теоретичні аспекти управління активами підприємств і проблеми збільшення підприємницького потенціалу обговорюються в дослідженнях І. В. Причепи, Н. В. Кравець [2], А. І. Бутенко [3]. Особливості актив-орієнтованого управління на рівні територіальної громади активно дискутуються в дослідженні І. З. Сторонянської та Л. Я. Беневської [4] і ін. Попри значний доробок і наукову дискусію щодо зростання вартості активів (капіталізації) та підвищення ефективності управління підприємницькими активами територіальних громад як запоруки їхнього збалансованого розвитку, теоретико-концептуальні аспекти все ще потребують додаткового обґрунтування.

Метою статті є обґрунтування теоретико-концептуальних засад управління підприємницькими активами територіальних громад в Україні.

Основні результати дослідження. Дослідження теоретичних основ управління підприємницькими активами територіальних громад насамперед потребує визначення їхньої сутності. У фінансовому менеджменті підприємств є чимало наукових підходів щодо розуміння суті поняття «активи» та його характеристик. Багатоаспектність тлумачень цього поняття обумовлена еволюцією наукової думки щодо сутнісного наповнення, зміною концептуальних поглядів і новітніми формами інтерпретації теоретичних і прикладних аспектів значущості активів та їхньої ролі в забезпеченні розвитку територій. Загальноприйнятим підходом є розуміння активів як «...ресурсів, контрольованих підприємством у результаті минулих подій, використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [5]. З позиції ресурсного підходу теж розглядає активи і М. Олівер, який вважає, що «активи – це особливий вид ресурсів (запас), який можна залучити на розбудову чи розвиток, а також можна передавати наступним поколінням» [6]. Натомість відомий французький економіст, автор бестселера «Капітал у ХХІ столітті» Т. Пікетті розглядає активи як «капітал, який можна обміняти на ринку (до нього відносять нерухомість, підприємства, інфраструктуру, патенти, ноу-хау, обладнання тощо) і який використовується підприємствами та органами влади чи місцевого самоврядування» [7]. Узагальнення наявних у науковій літературі підходів до розкриття сутності поняття «активи» свідчить, що найбільш поширеними є такі, які розглядають: а) активи як об'єкт власності (всі ресурси (матеріальні, фінансові, нерухомість, цінні папери), що належать підприємству); б) активи як об'єкт управління (ресурси, контрольовані підприємством, мають цінність і здатні генерувати дохід); в) активи як об'єкт обліку (складова бухгалтерського балансу, що відображає у грошовому вираженні всі матеріальні і нематеріальні цінності).

Якщо ж розглядати активи територіальних громад загалом, то прийнято вважати, що такими є сукупність комунального майна, а також земельні ділянки. Згідно зі ст. 142 Конституції України, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме й нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [8]. Також вагомим аспектом у дослідженні активів територіальних громад є зосередження уваги на цілісних майнових комплексах, меморіальних спорудах, пам'ятниках архітектури та

культурної спадщини тощо. З огляду на зазначене видається, що під активами територіальних громад доречно розуміти сукупність ресурсів, що є у власності громади та розміщені на її території, мають вартість, залучені (або можуть бути залучені) до господарського обороту та дозволять досягнути очікуваного ефекту за умови їх використання.

Сумарну сукупність активів, які формуються різними суб'єктами господарювання, що розташовані на території громади й беруть участь у створенні доданої вартості, доцільно розглядати як підприємницькі активи територіальної громади. Нами узагальнено місце підприємницьких активів у структурі активів територіальної громади (рис. 1).

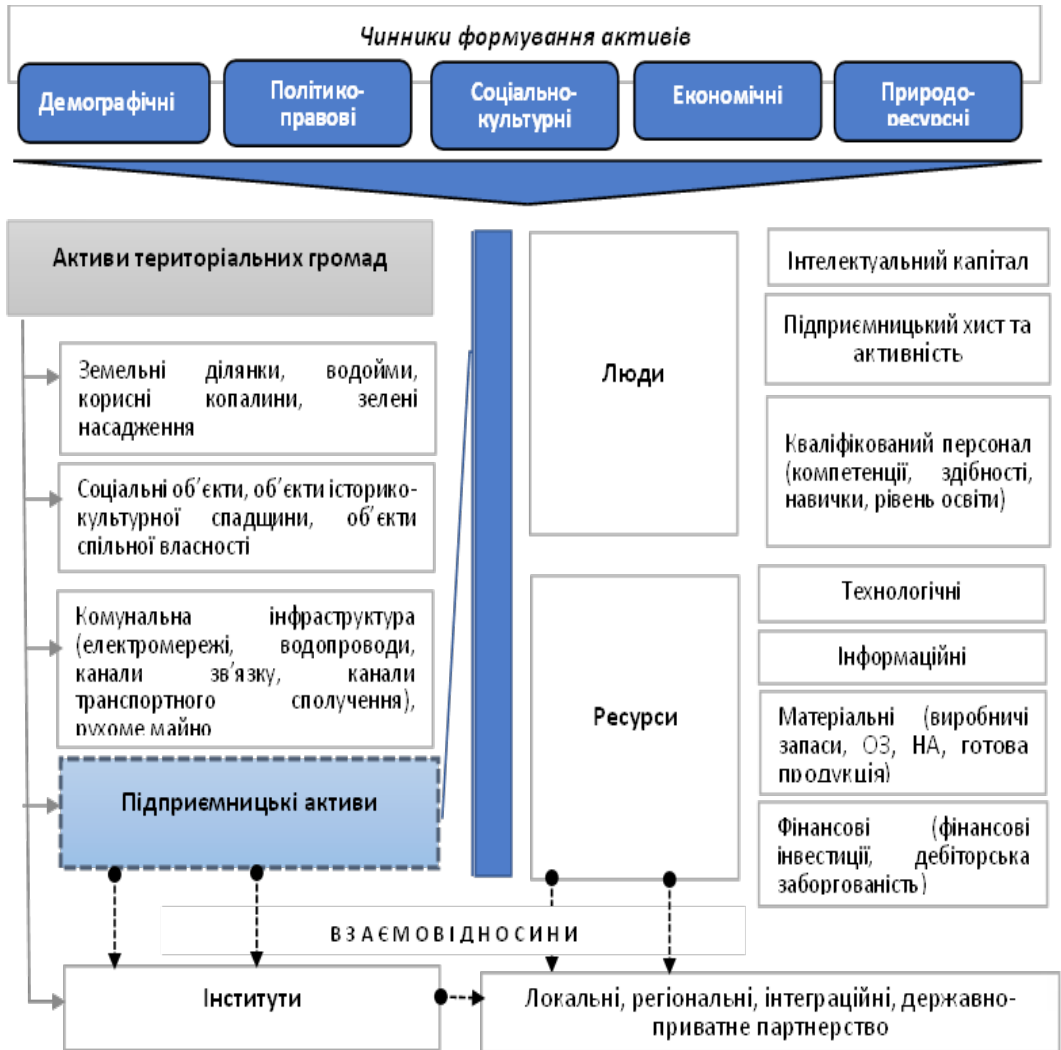

Рис. 1. Місце підприємницьких активів у складі активів територіальної громади

Джерело: запропоновано автором.

Вважаємо, що підприємницькі активи можуть існувати у формі грошових коштів, еквівалентів грошових коштів, виробничих засобів (основних засобів,

нематеріальних активів, виробничих запасів тощо), незавершеного виробництва, запасів готової продукції, товарів, фінансових інвестицій; дебіторської заборгованості юридичних або фізичних осіб. Кожен із цих видів активів сприяє надходженню економічних вигод на підприємство по-різному:

- придбані за гроші і для господарської діяльності активи забезпечать у майбутньому додаткове надходження грошових коштів на підприємство;
- фінансові інвестиції в акції, облігації, депозити тощо забезпечать надходження грошових коштів на підприємство у вигляді відсотків, дивідендів тощо;
- дебіторська заборгованість – це теж пряме надходження грошових коштів у майбутньому в результаті її погашення дебіторами або одержання грошей на банківський рахунок від здійснення факторингової операції;
- непряме надходження грошових коштів може відбутися шляхом отримання активів, погашенням зобов'язань, здійсненням негрошових, наприклад бартерних операцій, сплатою дивідендів акціями, погашення зобов'язань матеріальними активами тощо.

Щоб ресурси можна було ідентифікувати як активи, вони мають володіти такими ознаками: належати підприємству на правах власності; бути джерелом економічних вигод; мати певну ринкову цінність, яка може бути достовірно виражена у грошовому еквіваленті, володіючи якою, майно може бути об'єктом купівлі-продажу на ринку. Особливістю активів є їхня здатність приносити дохід (під дохідністю активів розуміють їхню здатність генерувати певний економічний ефект у процесі господарського використання) [9].

Що стосується підвищення ефективності управління підприємницькими активами територіальних громад, варто усвідомлювати, що йдеться не стільки про забезпечення фінансової стійкості, кредитоспроможності чи інвестиційної привабливості підприємств, скільки про формування надійної основи соціально-економічного розвитку громад. Так, дійсно, новостворені громади перебувають на етапі становлення як самостійні суспільно-територіальні системи, а тому їхній економічний успіх суттєво залежить від здатності перетворити власні ресурси на активи розвитку, що в підсумку сприятиме капіталізації громади. До слова, в Україні триває повномасштабне вторгнення Росії вже який день, але вже зараз можемо бачити, що децентралізація – це не просто «реформа заради реформи», а це нова якість і здатність громад планувати / забезпечувати свій розвиток у нових умовах, опираючись на власні ресурси / активи. Передусім ідеться про високий рівень самоорганізації та забезпечення безпеки мешканців громад (як у тилу, так і у прифронтових зонах), прийом переселенців та організація їхнього життєзабезпечення, інтеграція в місцеву економіку (наприклад, 89 підприємств з різних регіонів України уже переміщено в західні області в межах програми евакуації із зони бойових дій) [10], посилення міжмуніципальної співпраці тощо. Потрібно визнати, що цей процес доволі складний, не має єдиних підходів, які б в умовах обмежених ресурсів дозволяли визначати обсяг підприємницьких активів, оптимальну структуру, якість, швидкість обертання тощо. Окрім того, з огляду на проблеми управління підприємницькими активами територіальних громад ці проблеми слід розглядати в комплексі з питаннями управління капіталом (пасиву), адже метою управління активами є досягнення максимальних фінансових результатів за прийняттого рівня їхньої ліквідності, а метою управління капіталом є зростання вартості самого підприємства та максимізація дохідності [11].

У загальному випадку під управлінням активами розуміють цілеспрямований вплив суб'єктів на об'єкти управління (активи) задля отримання економічної вигоди, зміцнення конкурентоспроможності підприємств та їхнього стійкого розвитку. У контексті нашого дослідження під управлінням підприємницькими

активами територіальних громад будемо розуміти сукупність процесів формування та реалізації управлінських рішень щодо ідентифікації, оцінювання, планування та контролю за ефективним використанням активів, які формуються різними суб'єктами господарювання, що розташовані на території громади й беруть участь у створенні доданої вартості, задля забезпечення їхньої прибутковості та покращення економічної спроможності громад.

Забезпечення ефективного управління підприємницькими активами потребує ідентифікації їх за певною ознакою, що відповідатиме цілям і завданням управління (рис. 2).

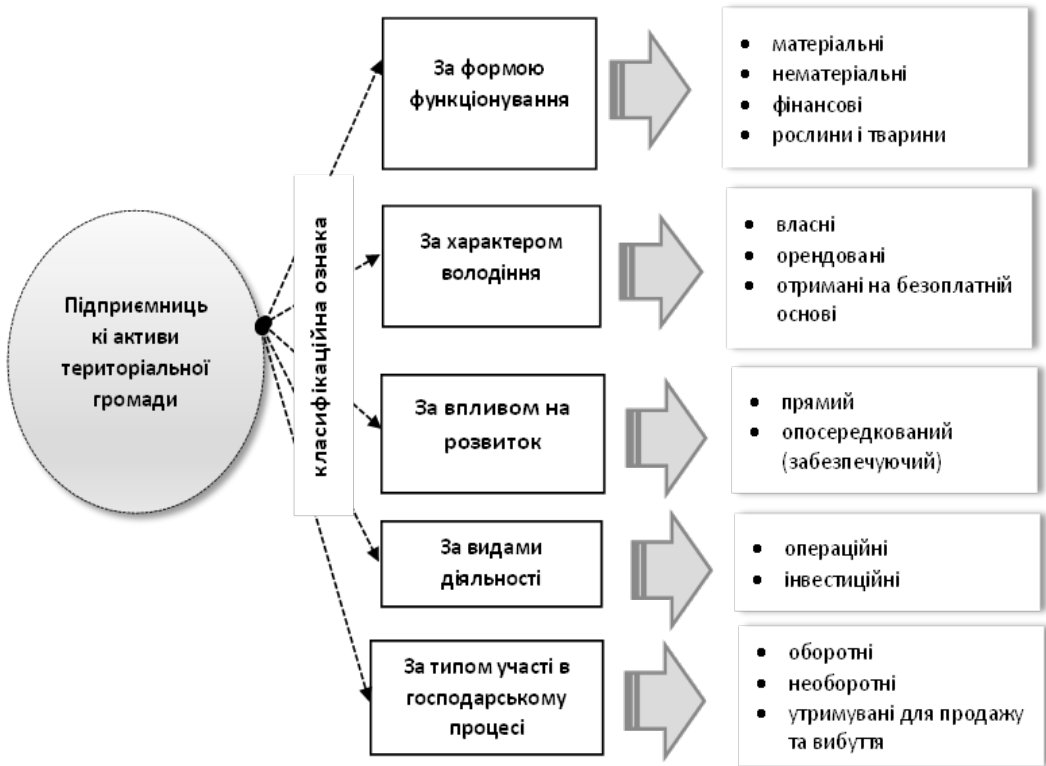

Рис. 2. Класифікація підприємницьких активів територіальної громади

Джерело: запропоновано автором.

Управління активами територіальних громад тісно пов'язане з напрацюванням управлінських рішень, темпи та якість прийняття яких слугують критерієм зміцнення економічної спроможності громад. Як нам видається, тоді мета управління підприємницькими активами громади – це забезпечення прибутковості активів, а відтак і збільшення економічної спроможності територіальної громади (рис. 3). Досягнення мети передбачає поєднання процесів планування (стратегічне / оперативне), аналізування (динаміки використання активів), мотивації (для керівників і менеджерів) та контролю. До суб'єктів управління підприємницькими активами зазвичай відносять власників підприємств, фахівців з управління активами, фінансові і податкові органи, керівників комунальних підприємств, функціональні служби фінансово-податкових органів та ОМС.

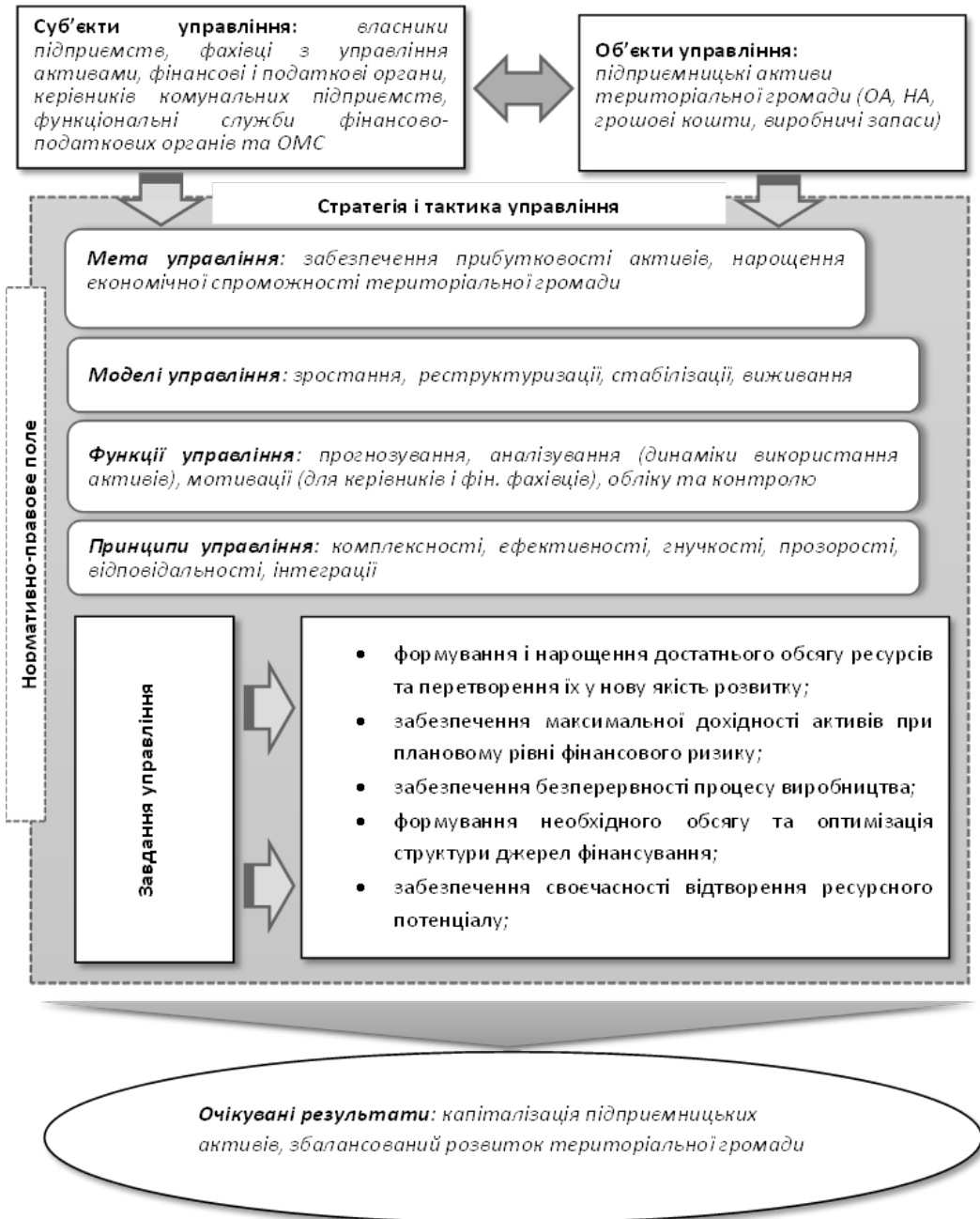

Рис. 3. Складові системи управління підприємницькими активами територіальної громади
Джерело: запропоновано автором.

Прийнято розрізняти такі базові стратегії управління активами: реструктуризації, стабілізації, виживання, зростання [12]. Наприклад, стратегія зростання передбачає розширення виробництва, підвищення його ефективності

завдяки кращому використанню наявних активів (а не додаткового їх залучення), розширення видів діяльності підприємств, залучення додаткових активів, можлива інтеграція бізнесу (злиття / поглинання, створення спільного бізнесу); стратегія реструктуризації передбачає розроблення/ чи впровадження нових технологій чи рішень, залучення нових матеріальних і нематеріальних активів і значних інвестиційних витрат. Стратегія стабілізації містить аналіз витрат (зادля виявлення резервів) і перелік заходів, спрямованих на усунення загроз стабільній діяльності підприємств і підтримання іміджу підприємств, та передбачає адаптацію до зміни зовнішніх чинників. Стратегія виживання (може бути корисною для теперішнього (воєнного) стану) передбачає удосконалення організаційної структури управління підприємствами, оптимізацію витрат на управління; продаж зайвих активів; передання активів соціальної та комунальної сфери на баланс територіальної громади, комерціалізацію соціально-комунальної сфери; активізацію діяльності маркетингової служби підприємств; у важких умовах можливе скорочення підприємницької діяльності з напрацюванням перспективи його відновлення [12].

Система управління підприємницькими активами територіальних громад має бути спрямована на вирішення широкого спектра завдань:

- формування достатнього обсягу ресурсів і перетворення їх на нову якість розвитку;
- забезпечення максимальної дохідності активів за планового рівня фінансового ризику;
- забезпечення безперервності процесу виробництва;
- формування потрібного обсягу та оптимізація структури джерел фінансування;
- забезпечення своєчасності відтворення ресурсного потенціалу тощо.

Загалом процеси управління підприємницькими активами передбачають управління оборотними (забезпечення безперебійності виробничого процесу, підвищення рентабельності таких активів, прискорення оборотності активів тощо) і необоротними активами (забезпечення своєчасного оновлення та підвищення ефективності їх використання).

Висновки. Отже, за результатами дослідження доходимо таких висновків:

а) підприємницькі активи територіальних громад формують активи суб'єктів господарювання, що розташовані на території громади і беруть участь у створенні доданої вартості; б) ресурси можна ідентифікувати як активи, якщо вони володіють такими ознаками: належать підприємству на правах власності; є джерелом економічних вигод; мають певну ринкову цінність, яка може бути достовірно виражена у грошовому еквіваленті, володіючи якою, майно може бути об'єктом купівлі-продажу на ринку; в) управління підприємницькими активами громад – це процес генерування управлінських рішень щодо ідентифікації, оцінювання, планування та контролю за ефективним використанням активів, які формуються різними суб'єктами господарювання, що розташовані на території громади і беруть участь у створенні доданої вартості, задля забезпечення їхньої прибутковості та покращення економічної спроможності громад.

З огляду на ефективну політику управління підприємницькими активами територіальної громади, а відтак і зростання їхньої капіталізації варто усвідомлювати, що без скорочення тривалості операційного циклу та прискорення оборотності запасів і готової продукції, оптимізації структури основних засобів, модернізації застарілого устаткування, запровадження нових технологій чи освоєння нових потужностей тощо мрії про збільшення ресурсного потенціалу розвитку залишаться мріями.

Список використаних джерел

1. Kretzmann J., McKnight J. *Building Communities From the Inside Out: A Path Toward Finding and Mobilizing a Community's Assets*. Chicago, IL: ACTA Publications, 1993. 376 p.
2. Причепя І. В., Кравець Н. В. Теоретичні засади управління активами підприємства. *Економічний простір*: зб. наук. пр. 2012. № 60. С. 249-257.
3. Бутенко А. І. Методологічні аспекти визначення підприємницького потенціалу регіону. MSD.in.ua: сайт. 2018. URL: <https://msd.in.ua/metodologichni-aspekti-viznachennya-pidpriyemnickogo-potencialu-regionu>
4. Сторонянська І. З., Бенювська Л. Я. Орієнтація на управління активами територіальних громад: теоретичні підходи. *Регіональна економіка*. 2020. № 1. С. 5-13. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-1>
5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
6. Oliver M. Foreword. *Assets for the poor: The benefits of spreading asset ownership* / [Eds. T. M. Shapiro, E. N. Wolff]. New York: Russell Sage Foundation, 2001.
7. Пікетті Т. *Капітал у XXI столітті* / пер. з англ. К.: Наш Формат, 2016. 696 с.
8. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Бланк І. С. *Основи фінансового менеджмента*: в 2 томах. К.: Ника-Центр; Ельга, 1999. Т. 1. 592 с.
10. На захід України евакуювали 90 підприємств. *Економічна правда*: сайт. 27.03.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/27/684747>
11. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. Є., Люткина А. В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 485-489.
12. Репіна І. М. Стратегічна матриця моделі управління активами підприємств. *Стратегія економічного розвитку України*: зб. наук. пр. 2014. Вип. 35. С. 114-123 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/seru_2014_35_17.pdf

References

1. Kretzmann, J., & McKnight, J. (1993). *Building Communities From the Inside Out: A Path Toward Finding and Mobilizing a Community's Assets*. Chicago, IL: ACTA Publications.
2. Prychepa, I. V., & Kravets, N. V. (2012). Teoretychni zasady upravlinnya aktyvamy pidpriyemstva [Theoretical principles of enterprise asset management]. In *Ekonomichnyy prostir [Economic space]*: Vol. 60 (pp. 249-257). [in Ukrainian].
3. Butenko, A. I. (2018). Metodologichni aspekty vyznachennya pidpriyemnyts'koho potentsialu rehionu [Methodological aspects of determining the entrepreneurial potential of the region]. *MSD.in.ua*: Website. Retrieved from <https://msd.in.ua/metodologichni-aspekti-viznachennya-pidpriyemnickogo-potencialu-regionu> [in Ukrainian].
4. Storonianska, I. Z., & Benyovska, L. Ya. (2020). Oriyentatsiya na upravlinnya aktyvamy terytorial'nykh hromad: teoretychni pidkhody [Focus on asset management of territorial communities: theoretical approaches]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 1, 5-13. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-1> [in Ukrainian].
5. Pro bukhghalters'kyi oblik i finansovu zvitnist' v Ukrayini [On accounting and financial reporting in Ukraine] (1999). Law of Ukraine, adopted on 1999, Jul 16, 996-XIV. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
6. Oliver, M. Foreword (2001). In *Assets for the poor: The benefits of spreading asset ownership* / [Eds. T. M. Shapiro, E. N. Wolff]. New York: Russell Sage Foundation.
7. Picketti, T. (2016). *Kapital u XXI stolitti [Capital in the XXI century]*. K.: Our Format. [in Ukrainian].
8. Konstytutsiya Ukrayiny [The Constitution of Ukraine] (1996). Law of Ukraine, adopted on 1996, Jun 28, 254k/96-вр. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Blank, I. S. (1999). *Osnovy finansovogo menedzhmenta [Fundamentals of Financial Management]*: 2 vols. Vol. 1. K.: Nika-Center; Elga [in Russian].
10. Na zakhid Ukrayiny evakuyuvaly 90 pidpriyemstv [90 enterprises were evacuated to the west of Ukraine] (2022, Mar 27). *Economic truth*: Website. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/27/684747> [in Ukrainian].
11. Chemchikalenko, R. A., Mayboroda, O. Ye., & Lyutkina, A. V. (2017). Otsinka efektyvnosti upravlinnya aktyvamy ta pasyvamy pidpriyemstva [Assess the effectiveness of asset and liability management]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 11, 485-489. [in Ukrainian].

12. Ryepina, I. M. (2014). Stratehichna matrytsya modeli upravlinnya aktyvamy pidpryyemstv [Strategic matrix of enterprise asset management model]. In *Stratehiya ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny [Strategy of economic development of Ukraine]*: Vol. 35 (pp. 114-123). Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/seru_2014_35_17.pdf [in Ukrainian].

Voznyak H. V. Entrepreneurial assets of territorial communities: theoretical and conceptual aspects of management.

The decentralization reform in Ukraine is recognized as one of the most successful by both domestic and European experts. The Government emphasizes the transfer of executive authorities' responsibilities to local governments, their distribution between levels following the subsidiarity principle, and the creation of a sufficient resource base for local governments to exercise their powers as major tasks of the second decentralization stage. Therefore, there is a need to find new approaches to building an effective business asset management system at the local level. The purpose of the article is to substantiate the theoretical and conceptual foundations for the management of business assets of territorial communities in Ukraine. The article reveals the essence of «business assets of the territorial community» and defines their characteristics and place in the structure of assets of the territorial community. The expediency of identifying business assets by a certain classification criterion (by the form of operation, by the nature of ownership, by the impact on development, by type of activity, and by type of participation in the economic process) is substantiated. The vision of the management of business assets of territorial communities is offered and characterized, which provides a combination of processes of planning, analysis (dynamics of formation and use of assets), motivation (for leaders and managers) and control; choice of management model (growth, restructuring, stabilization and survival); a clear definition of tasks and principles of management. The purpose of business asset management is to ensure the profitability of assets and increase the economic capacity of the local community. Emphasis is placed on the need to reduce the operating cycle and accelerate the turnover of inventories and finished products, optimize the structure of fixed assets, upgrade obsolete equipment, introduce new technologies or develop new capacity, etc. as key determinants of effective business asset management policy.

Keywords: assets, entrepreneurial assets, territorial community, development, asset management.

Возняк Галина Василівна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: gvoznyak@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2001-0516>).

Voznyak Halyna Vasylyvna – Dr.Sci. (Econ.), Sen. Res., Leading Researcher of the Department of regional financial policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Дослідження виконано в межах НДТ «Управління активами територіальних громад» (номер державної реєстрації 0120U100390).

Надійшло 21.03.2022 р.